

Rigorózní práce **Mgr. Miluše Kadlecové**

na téma

„Věcná břemena s přihlédnutím k ustanovením nového občanského zákoníku“

P o s u d e k o p o n e n t k y

k práci předložené 9.5.2016

Podruhé předložená rigorózní práce je – kromě závěru – **totožná** doslova a do písmene s prací, kterou Mgr. Kadlecová předložila v roce 2013. Vykazuje tedy stejně chyby, které byly autorce práce již dříve vytýkány (srov. posudky tzv. první práce). Připomínám jen (a cituji z obsahu onoho posudku), že v seznamu literatury chybí zásadní díla a že v poznámkovém aparátu jsou (chybně) uváděny většinou toliko odkazy na paragrafy, a jinak mezi 237 poznámkami lze nalézt jen dvě citace práce Kabelkové, dvě citace práce Eliáše a jen jeden odkaz na důvodovou zprávu k občanskému zákoníku (když navíc není jasné, ze které DZ /zda původní nebo aktualizované/ autorka citovala). V nyní předložené práci také z nepochopitelných důvodů autorka zachovala text – tabuli, k níž má autorská práva dr. Čihák (srov. ASPI), o kteréžto tabuli autorka nepravdivě uvádí, že jde o přehled rozlišení druhů věcných práv. Pravdou ale je, že jde jen o grafické vyvedení legislativně-technicky vadného obsahu části třetí občanského zákoníku, které ale ve vztahu k předmětu práce nemá vůbec žádnou vypovídací hodnotu (nejen pro zmíněnou chybnost, ale proto, že autorčino téma je jen dílčí).

V roce 2015 se konala obhajoba prvně předložené doktorské práce. Při této obhajobě, při níž autorka neprospěla, se komplexně diskutovalo o tom, jak by mohla a především měla doplnit a přepracovat alespoň závěr práce, aby se tak dalo uvažovat o tom, že její práce bude jako práce rigorózní přijata. Hovořilo se zejména o tom, že závěr práce musí obsahovat to, co závěr práce obsahovat má. Že tedy nesmí jít o pouhá vzletná obecná zvolání (jak tomu

bylo u první práce), ale že autorka má ukázat, v čem spočívá přínos její práce, aby tak osvědčila, že je schopna v dostatečné míře (totiž míře, která je potřebná k úvaze o udělení titulu doktora práv) vědecko-teoretické práce.

Namísto toho ale autorka nyní předkládá pouhé summary, totiž sumář, přehledu obsahu práce, který je navíc uvozen slovy, že si práce vytkla za cíl ... což není pravda: autorka si žádné cíle v úvodu práce nestanovila (v úvodu práce se čtenář dozví např. jen to, že „věcné břemeno je právní vztah“, že „jde o právní institut s velmi praktickým využitím“, který ale může „zahrnovat i citlivé prvky“, že „jde o užívání cizího majetku (sic!!) nebo využívání cizích služeb“ (!) atd. Jinak řečeno, jednu chybu za druhou.

Předložení sumáře na místo vědecko-teoretického textu představujícího závěr doktorské práce nesevřídčí o autorčině schopnosti prve zmíněné. Ač tedy autorka v loňském roce dostala zevrubný návod k tomu, jak má závěr práce vypadat, a co má obsahovat, jak již jsem byla prve zmínila, zdá se, že to autorka stále neví.

Konkrétně k závěru (totiž k jeho první části, když druhá část bude posouzena níže) je třeba uvést následující.

V prvním odstavci autorka mluví o specifice doby, v níž práci psala, a o vlivech, které působily na rekonstrukční práci (což je tvrzení pro závěrečné shrnutí bez významu, nebylo-li to dříve doloženo výsledky výzkumu). Srozumitelnost ovšem postrádá poslední věta odstavce, v níž autorka používá přechodník přítomný zacházející s ním způsobem, který vazbu věty naprosto vykoleduje.

Druhý odstavec není ničím jiným než obecným zvoláním bez reálného obsahu, které s obsahem práce nijak nesouvisí.

První věta třetího odstavce konstatuje novost nové úpravy(!) a autorka zde vyslovuje své hodnocení právní úpravy: její „větší rozsah“ považuje za „přínos“, stejně jako „popis“ obsahu některých služebností ... Třetí věta tohoto odstavce je nejspíš chybná! Autorka tu totiž tvrdí, že „jde o normy, od nichž se subjekty mohou odchýlit a stanovit si odlišná pravidla“. To je ale pravdivé jen v omezené míře, srov. § 978 (jímž se ale autorka vůbec nezabývá).

Ve čtvrtém odstavci pak autorka pokračuje v rozvíjení svého naposled zmíněného tvrzení. Mluví zde o novém pojmu „místní zvyklosti“.

V pátém odstavci autorka tvrdí, že novou úpravou se nemění základní principy

na poli věcných břemen, což je tvrzení ne docela přesné, a sama autorka to dalším textem zčásti vyvrací. Používá kritéria aktivity a pasivity povinné osoby, což jsou výrazy české právní teorii zcela cizí (možná s nimi pracují praktici?; to ale autorka svými citacemi nedokládá). Aktivita a pasivita jako přejatá cizí slova do právního slovníku nepatří: teorie si vystačí s konáním a nekonáním, resp. s klasickými latinskými výrazy dare, facere, pati, omittere.

V šestém odstavci si autorka všímá role movitých věcí v právní úpravě věcných břemen (není příliš přesná a především: vůbec nemluví o reálných břemenech).

Za zmínku stojí i sedmý odstavec závěru. Tady autorka dost zbytečně mluví o zcela okrajovém problému své práce (zásadu superficies solo cedit skutečně jen zmiňuje na str. 8), přičemž ale třikrát opakuje, že stavba je součástí pozemku.

Konečně osmý odstavec nás zase vrací k pojmu věcných břemen jako „dlouhodobých vztahů“, když autorka mluví o přechodných ustanoveních obč. zákoníku. Přitom by bylo možné očekávat, že pokud autorce bylo v posudku původně předložené práce vytýkáno právě toto zásadní pochybení (věcná práva přece nikdy nemohou být právními vztahy!!!), pochopí autorka nový závěr práce jako příležitost k nápravě tohoto svého zásadního lapsu. Leč, nestalo se tak.

Samostatný předmět hodnocení představují dvě tiskové strany, na nichž autorka letmo informuje o polské právní úpravě služebností.

Domnívám se, že všichni, kdo se obhajoby v loňském roce zúčastnili, ovšem zjevně až na Mgr. Kadlecovou, měli zcela jednoznačnou představu o tom, jak by měla „komparace s vhodnou zahraniční právní úpravou“ vypadat a jak by mělo být pojato „rozšíření práce“ o takovou komparaci.

Především je třeba výklad zahraniční právní úpravy pojmut komplexně, tj. vřadit ho do širšího celku, v jehož rámci je zkoumané téma v zahraničním kodexu upraveno. Formálně se taková komparace obvykle předestírá v exkursu, který je poslední kapitolou práce. Takový exkurs má takto bezprostředně předcházet závěru.

Autorka zvolila polskou právní úpravu našim věcným břemenům nejpodobnějšího institutu, a tím jsou v Kodeksu cywilnym z roku 1964 (dále

jen KC) – podle názoru autorky – služebnosti. Autorka si zjevně neuvědomila, jakou roli hrají věcná práva k věci cizí v našem právním řádu, že totiž je to zvláštní druh omezení vlastníka spočívající v jeho povinnosti dávat, konat (reálná břemena), nebo strpět, zdržet se (služebnosti), na rozdíl od práva stavby, které omezuje jen vlastníka pozemku, a to ještě zvláštním způsobem spojeným se stavbou (strpět cizí stavbu na vlastním pozemku), a od práva zástavního, které spočívá v povinnosti vlastníka strpět za určité situace prodej jeho věci. Polská soustava věcných práv je jiná: autorka si měla uvědomit a výslovně ve svém textu uvést, že KC vůbec skupinu věcných práv k věci cizí, kterou my označujeme jako věcná břemena, nezná, a že na polskou soustavu věcných práv k věci cizí je tedy třeba hledět jinýma očima. Jak je vůbec možné, že autorka bez dalšího začne mluvit – hned a bez úvodu – jen o služebnostech?! Přitom čl. 244 násl. KC obsahují obecná pravidla o všech omezeních vlastníka. Slušelo by se, aby autorka vyložila, která že práva označuje KC za „omezená věcná práva“, a jak se to srovnává s naší právní úpravou. Mnohá z obecných pravidel by si zasloužila autorčinu pozornost (protože se liší od našich). Druhý díl omezených věcných práv obsahuje úpravu užívacího a požívacího práva. Tady by se patřilo, aby autorka vysvětlila, jak se tato práva mají k osobním služebnostem, a vůbec, jaký je rozdíl mezi „użytkowaniem“ a „służebności“.

Ponechám-li další věcněprávní omezení vlastníka stranou, a budu se zabývat právě jen služebnostmi, z autorčina textu vůbec nezjistím, kde se právní úprava v KC nachází! Text, který autorka předložila, připomíná nejspíš stručné texty uveřejněné ve wikipedii, jejíž autoři samozřejmě čtenáře nezatěžují „nějakými paragrafy“, když mu chtějí zprostředkovat jen první nutnou informaci. To si ale nemůžeme dovolit my, právníci, a už vůbec ne v textu, který má být textem vědecko-teoretickým.

Po obecném úvodu by bylo lze očekávat fundovaný rozbor relevantních ustanovení KC, a to s poznámkami průběžně komparujícími polskou a českou právní úpravou. Takový hluboký rozbor ovšem autorka neprovedla.

„Z hlediska právní teorie“ nejsou služebnosti děleny“, jak autorka uvádí, ale teoreticky je možné služebnosti dělit ... Ovšem ne tak, jak autorka tvrdí. Je přece teoreticky naprosto chybné, hodnotí-li se služebnost jednou ze strany

povinného, podruhé ze strany oprávněného! To, co autorka uvádí, jsou jen důsledky náležitého členění služebností podle toho, zda služebnost zní na pati nebo omitere.

V následujícím odstavci autorka uvádí, že lze definovat tři druhy služebností. Ale to není pravda. KC upravuje jednak ..., jednak ..., jednak ..., čili o žádné definici či definování nelze mluvit.

Služebnostmi pozemkovými (čl. 285 násl. KC) a osobními (čl. 296 násl. KC) se autorka – s dále uvedenou výjimkou – vůbec nezabývá, přestože v polské úpravě lze nalézt několik pozoruhodných odchylek od naší právní úpravy.

O žádnou o „přenosovou“ služebnost se nejedná, jde o služebnost „přenosu“ – jinak polský výraz „przesył“ přeložit nelze (čl. 305/1 KC). Sama autorka to ostatně dále správně uvádí. To samo o sobě představuje další pochybení: právní termíny není možné libovolně zaměňovat, vždyť právě mj. v nezměnitelnosti a nezaměnitelnosti pojmů tkví normativita práva, jeho schopnost normovat lidské chování.

Troufnu si tvrdit, že autorka KC řádně nestudovala, protože z nezjistitelného důvodu mluví o právnických osobách jako o oprávněném z věcného břemene (opět „možnost“!), přičemž KC výslovně normuje o podnikateli („przedsiębiorca“). Má snad autorka za to, že v polském právu je pojem „právní osoba“ („osoba prawna“) totožný s pojmem „podnikatel“? To by se ale mýlila (srov. čl. 33 násl. KC).

Autorka použila výraz „zajištění umístění zařízení“, který opravdu nese svědčí o vědeckém přístupu a schopnosti vyjadřovat se náležitě právním jazykem.

V souvislosti s oprávněným ze služebnosti přenosu by bylo na místě, aby autorka zmínila ust. čl. 49 § 1, na který čl. 305/1 odkazuje, a pohovořila podrobněji o tom, v jaké souvislosti se tam dotyčné ustanovení upravuje.

Zvláště významnou pochybnost budí poslední věta tohoto odstavce, podle níž „by měli“ ... „i v Polsku“... Odkud získala autorka tuto informaci, když k polské právní úpravě nevedla ani jeden jediný narativní pramen! Klade se otázka, kolik hodin vědecko-teoretické práce věnovala vůbec autorka zadanému srovnávacímu textu, když - jak se zdá - zákonný text četla víc než povrchně a literární prameny nestudovala nejspíš vůbec?! Odkud má autorka informaci o tom, že v ČR by měli provozovatelé (sic!) ... „pracovat na legalizaci ...“? Co se

má rozumět „legalizací“?

V následujícím odstavci, kde se autorka vrací k osobním služebnostem, říká, že fyzické osoby „nemají možnost (sic!) svá práva převádět“ ... Příslušný právní pojem ale zní „nemohou“, popř. „nesmějí“ (resp. jde o právní možnost, nikoli faktickou). Nejde ale, jak nesprávně tvrdí autorka, o přenesení práva, ale o přenesení výkonu práva.

Následně autorka mluví o věcném břemenu bydlení: je zřejmé, že je dosud v zajetí dikce spojené s posledním zněním OZ z roku 1964 (kde, jak známo, služebnosti vůbec upraveny nejsou; KC zase nezná věcná břemena!). KC nemluví v čl. 301 § 2 o přechodu „nároku“ na bydlení, ani o „manželu a manželce“ (polský KC stejně jako český OZ nerozlišuje mužské a ženské tvary substantiv!). Sluší se také poznamenat, že autorčin překlad druhé věty čl. 301 § 1 není správný.

Věta začínající slovy „uspokojení zájmů“ spolu s opětovným opakováním výrazu „věcné břemeno“ vzbuzuje rovněž značné pochybnosti!

Autorka bohužel zcela pominula čl. 304 a 305, které jsou právě z hlediska srovnání právní úpravy české a polské velmi podstatné.

Poslední odstavec textu mluví o zániku služebnosti splynutím. Ale to je jen jeden z řady způsobů zániku služebnosti – které už ale autorka ani nezmiňuje.

Z uvedeného je zřejmé, že autorka nesplnila řádně ani jeden z úkolů, které jí byly při rigorózní zkoušce, resp. obhajobě předložené práce uloženy, a že tedy neprokázala schopnost vědecko-teoretické práce.

Proto nezbyvá, než konstatovat, že předložená práce, a především pak její nový závěr nevykazují úroveň potřebnou pro doporučení práce k přijetí.

Předloženou práci k přijetí **n e d o p o r u č u j i .**

V Praze, 15.07.2016

doc. JUDr. Michaela Hendrychová, CSc.

oponentka